

- [Vijesti](#)
- [Vjera](#)
- [Obitelj](#)
- [Kultura](#)
- [Academicus](#)
- [Video](#)
- [Kolumne](#)
- [Misna čitanja](#)
- [Velike teme](#)

DEUS EX MACHINA (1)

Lucija Ćorić: Sveti Josip i radnici modernog doba

Mnogi radnici danas pred izazovima nove, tehnološke revolucije, osjećaju da je njihov rad besmislen, pogotovo oni suočeni s najavama da bi u budućnosti njihov rad mogli obavljati strojevi

Lucija Ćorić

Foto: [St Joseph, the Carpenter Saint](#)

Sveti Josip jedan je od rijetkih svetaca koji u Katoličkoj Crkvi zaslužuju dva blagdana, a koliko znam i jedini kojem je drugi blagdan vezan uz poslanje. Možda bismo prije očekivali da ćemo na taj drugi blagdan slaviti Josipa kao oca, ali Crkva je odlučila naglasiti činjenicu da je Josip bio radnik. Zašto baš radnik?

Iako Praznik rada možda najviše povežemo sa socijalizmom i klasnom borbom, Crkveni socijalni nauk – ta za mnoge najbolje čuvana tajna Crkve – iznikao je upravo kao posljedica tektonskih promjena potaknutih industrijskom revolucijom i stoga nudi neke zanimljive poglede na ljudski rad. Tako za Crkvu rad nije ni

samo tlaka ili nužno zlo, kazna ili prokletstvo nastalo nakon pada, nego izvorno čovjekovo stanje koje je padu prethodilo. Trud i muka koje danas možda povezujemo s radom jesu posljedica pada, ali čovjeku je već na početku Vrt dan na ob-rad-u. Na taj se način crkveni nauk suprotstavlja marksističkom pogledu na rad prvenstveno kao na izvor ugnjetavanja i opresije. S druge strane, prema crkvenom nauku rad nije ni potpuno ispunjenje „jer se u njemu ne može naći posljednji i konačni smisao života“. Veliko je to rasterećenje za današnjeg zapadnog čovjeka koji je odmalena pod pritiskom da mora pronaći jedan savršeni posao s kojim će naći i konačan smisao i potpuno samoostvarenje.

Kao i u drugim područjima čovjekova života, tako je i ovdje istina jednako daleko i od jedne i od druge krajnosti; ona je savršena sredina koja izmiče eliptičnoj strukturi grijeha, meta koju može pogoditi samo vrlo vješt strijelac koji se već 2000 godine profesionalno bavi upravo tim „sportom“.

Za Crkvu dakle, postoji istina o radu i ta je istina povezana sa zapovijedi subotnjeg počinaka. Na prvi pogled neobično, već na drugi sasvim je logično: zapovijed odmora najbolja je brana od apsolutiziranja rada, a u isto vrijeme odmor pretpostavlja da smo prethodno radili nešto od čega se odmaramo, pa je ujedno i lijek za lijenost. No kakve veze sa svime time ima sveti Josip?

Iako za njega znamo da je bio tesar, ne znamo ništa mnogo više od toga. Ipak, možemo s vrlo velikom sigurnošću pretpostaviti da je sveti Josip svoj posao šest dana u tjednu obavljao pošteno i savjesno, do kraja, a onda se u subotu odmarao. Nemamo razloga sumnjati u to da je taj odnos prema radu prenio i na Sina koji mu je bio povjeren. Parafrazirajući američku autoricu Dorothy Sayers, mogli bismo se zakleti da nikad nijedan „sfrušani“ komad namještaja nije izašao iz te nazaretske tesarske radionice. Drugim riječima, Josip je u radu vidio služenje Bogu i zato je radio „kako spada“. Prema istoj autorici upravo u tome leži ključ kršćanskog poimanja rada.

Rad je naša prilika da sudjelujemo u stvaranju, ali i u otkupljenju svijeta. Shvaćen na taj način, rad postaje više od pukog načina preživljavanja, ali i manje od našeg sebičnog samoostvarenja. Postaje naše poslanje, ma kako se izvana doimao običnim ili bezvrijednim. „Sve učinjeno iz ljubavi jest važno, bez obzira na to koliko se maleno činilo“, kaže sv. Josemaria Escriva, utemeljitelj Opusa Dei i veliki teolog rada.

Je li netko drugi mogao učiniti ono što je učinio Josip – prigrliti Mariju, odgajati Isusa, raditi u svojoj tesarskoj radionici? Vjerojatno jest, ali učinio je to upravo Josip zato što je bio poslušan svojem poslanju, svojoj stvarnosti.

Danas je, možda više nego ikad, za nas radnike modernog doba ta poslušnost veliki izazov, jer se mi ne prilagođavamo stvarnosti, već pomoću tehnologije težimo tome da se stvarnost prilagodi nama ili, još bolje, da je stvorimo sami. Široka prihvaćenost kontradiktornog pojma „virtualna stvarnost“ najbolji je dokaz te težnje. Također, mnogi radnici danas pred izazovima nove, tehnološke revolucije, osjećaju da je njihov rad besmislen, pogotovo oni suočeni s najavama da bi u budućnosti njihov rad mogli obavljati strojevi.

Neki mislioci, poput francuskog filozofa Hadjadja smatraju da je to posljedica razlike između tehnike i tehnologije. Dok je tehnika za Hadjadja „inteligencija koja je postala tijelom“, najviši stupanj umijeća koji se ne nalazi u objektu nego u čovjeku – majstoru ili umjetniku – koji savršeno vlada nekim oruđem, bio on alat, instrument, kist ili nešto treće, tehnologija se temelji na obrnutom principu po kojem svoje umijeće delegiramo uređaju, objektu. Način funkcioniranja moderne tehnologije za većinu nas u najvećoj mjeri ostaje misterij, što nije slučaj, primjerice, kod tesara koji poznaje sve funkcionalnosti i mane svog alata. Zbog toga tehnologija, smatra Hadjadj, ne vodi napretku subjekta, nego napretku objekta. I to uvijek novog i novog objekta, čime tehnologija poništava samu sebe: danas najnapredniji mobilni telefon za samo pet godina postat će predmet rugla, a za deset će biti proglašen muzejskim primjerkom.

No objekt nikad ne može svoj rad shvatiti kao poslanje, posvetiti ga i ujediniti sa stvaranjem i otkupljenjem svijeta. To može samo subjekt – čovjek. Papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici *Laborem exercens* naglasio je upravo tu subjektivnu dimenziju rada koja, za razliku od objektivne, ne ovisi o konkretnoj čovjekovoj djelatnosti, već „samo i isključivo o njegovu dostojanstvu kao osobnoga bića“. Konačni cilj rada, kaže poljski papa, ostaje uvijek samo čovjek.

Tomu čovjeku tehnologija možda pomalo zamagljuje usmjerenje na taj konačni cilj nudeći lažno pojednostavljanje i brza rješenja. Zato je on danas više nego ikad u opasnosti da svoj rad promatra samo kroz produktivnost i efikasnost i da ga shvati samo kao robu koju treba dobro prodati. S druge strane, brojnost i popularnost tečajeva šivanja, kuhanja, lončarstva, pletenja, vrtlarenja, kao i brojni primjeri mladih visoko obrazovanih ljudi koji su odlučili posvetiti se poljoprivredi svjedoče o tome da duboko u sebi mi ipak nismo zadovoljni s brzim rješenjima. Možda su na to naučene, ali naše ruke nisu stvorene samo za tipkanje i klikanje.

Na kraju, vrijedi primijetiti da ovaj Josipov blagdan stoji baš na početku mjeseca svibnja posvećenog Mariji, ženi čije zanimanje uopće ne znamo i čiji je, izgleda, najveći uspjeh bio rođenje jednog djeteta. Zvuči kao feministička noćna mora i anti-model radništva. No Marija je u svojoj poslušnosti savršeno ostvarila svoj poziv, postavši Božja su-rad-nica i zbog toga je pravi uzor radnika. Po Mariji znamo da rad ne mora nužno biti ono što radimo za plaću, a to je posebno utješno za domaćice, nezaposlene, umirovljenike, invalide i sve one koji ne mogu svojim radom zaraditi novac, a koji se ponekad posredno ili neposredno zbog toga u društvu doživljavaju kao paraziti. Teško je, ali prijeko potrebno, oduprijeti se toj logici učinkovitosti i mjerljivosti koja i ljude vidi kao one koji vrijede ili ne vrijede, kao nule ili jedinice.

Istina je sasvim drukčija: svatko od nas ima zadaću koja se vremenom mijenja i jedino što se od nas traži jest otvorenost i poslušnost, prihvaćanje naše konkretne sadašnje stvarnosti. Na taj način, posvećivanjem svakog svog rada i mi od slugu postajemo baštinici, od robova sinovi, od radnika suradnici – baš poput siromašnog tesara iz Nazareta.

*Članak je dio niza [“Deus ex machina – Tehnologija, vjera i društvo”](#), a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena Autora.

Objavljeno: 1. svibnja 2021.

- Oznake:
- [#Deusexmachina-niz](#)
- [#LucijaĆorić](#)
- [#radnici](#)
- [#svetiJosipradnik](#)
- [#tehnologija](#)